

Názov: Rozdelenie kyselín – bezkyslíkaté kyseliny

Autor: Mgr. Katarína Szarka

Typ školy:	Základná škola		
Predmet:	Chémia		
Ročník:	Ôsmy		
Tematický celok:	Kyseliny		
Téma hodiny:	Bezkyslíkaté kyseliny		
Cieľ:	Kognitívne ciele: 1. vedieť triedenie kyselín na bezkyslíkaté a kyslíkaté a chápať rozdiel medzi nimi 2. definovať bezkyslíkaté kyseliny 3. oboznámiť sa so základnými vlastnosťami vybraných kyselín (leptavosť, bezfarebnosť, kvapalnosť) nebezpečím pri práci s kyselinami 4. vedieť pomenovať kyseliny halogenovodíkové a kyselinu sulfánovú a odvodiť ich vzorce 5. podrobnejšie charakterizovať kyselinu chlorovodíkovú (fyzikálno-chemické vlastnosti, výskyt a využitie) 6. pochopiť mechanizmus rozpúšťania chlorovodíka vo vode na vodíkový kation a chloridový anion Výchovné ciele: 1. vypestovanie pozitívneho vzťahu ku chémii 2. usmerňovanie žiakov robiť poznámky 3. aktivácia žiakov		
Špecifické ciele:			
Medzipredmetové vzťahy:	Chémia, ekológia, prírodopis, cudzie jazyky (anglický)		
Požiadavky na zručnosti žiakov:	Ovládanie PC, základné zručnosti		
Požiadavky na zručnosti učiteľa:	Ovládanie PC, základné zručnosti ovládania Internetu, práca s dataprojektorom		
<i>počet minút</i>	<i>činnosť</i>	<i>pomôcky</i>	<i>metódy a formy</i>
3	Organizačné činnosti: kontrola prítomnosti študentov, zápis do triednej knihy		
10	Úvod k téme hodiny – Kyseliny ako prírodné látky vs. chemikálie	PC, dataprojektor	Motivačný rozhovor

25	Výklad učiva - sledovanie online prezentácie univerzálneho kurikula a demonštračného pokusu, spracovaním informácií do tabuliek pracovného listu	PC, dataprojektor, pracovný list	Výklad s riadeným rozhovorom – rozbor informácií, komentáre
5	Frontálne opakovanie nového učiva – prehlbovanie základných pojmov		Strategické zhrnutie učiva formou otázok
2	Zadanie domácej úlohy		Diskusia

Spätná väzba – Zo sledovania odpovedí žiakov pri frontálnom opakovaní získame informáciu o tom, či boli stanovené ciele splnené.

Hodinový plán č.1

Téma: Rozdelenie kyselín – bezkyslíkaté kyseliny

Typ hodiny: hodina základného typu

Forma vyučovania: vnútorná, hromadná, práca s celou triedou, personalizovaná a použitie individuálneho prístupu k žiakom

Metóda vyučovania: kombinovaná

Výchovno-vzdelávacie ciele

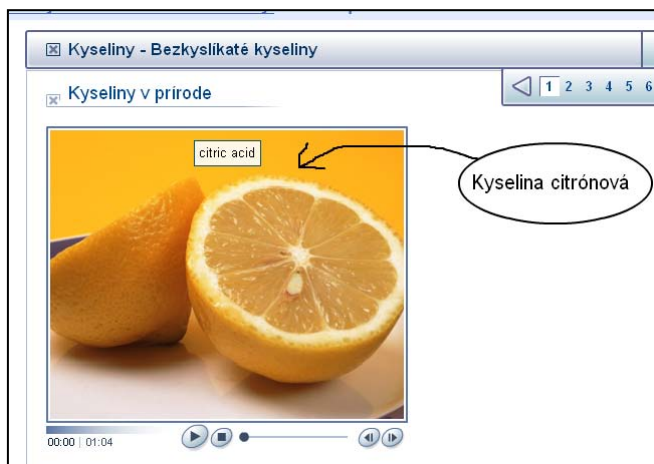
Po vyučovacej hodine žiaci budú vedieť triedenie kyselín na *bezkyslíkaté* a *kyslíkaté*. Žiaci sa oboznámia so základnými vlastnosťami vybraných kyselín (leptavosť, bezfarebnosť, kvapalnosť), nebezpečie pri práci s kyselinami. Budú ďalej schopní pomenovať kyseliny halogenovodíkové a kyselinu sulfánovú a odvodiť ich vzorce. Z bezkyslíkatých kyselín podrobnejšie budú schopní žiaci charakterizovať kyselinu chlorovodíkovú (fyzikálno-chemické vlastnosti, výskyt a využitie). Pochopia mechanizmus rozpúšťania chlorovodíka vo vode na vodíkový kation a chloridový anión, na základe ktorého pochopia štiepenie molekúl kyselín vo vodnom roztoku.

Pojmy: kyseliny, bezkyslíkaté kyseliny, kyslíkaté kyseliny, kyseliny halogenovodíkové (HF, HCl, HBr, HI), kyselina sulfánová; vlastnosti, výskyt a využitie kyseliny chlorovodíkovej, štiepenie kyselín vo vodnom roztoku.

Pomôcky: univerzálny kurikulum Agemsoft (IKT) a pracovný list

Postup a obsah vyučovania:

1. Organizačné pokyny hodiny:
2. Motivácia: kyseliny v prírode a kyseliny ako chemikálie

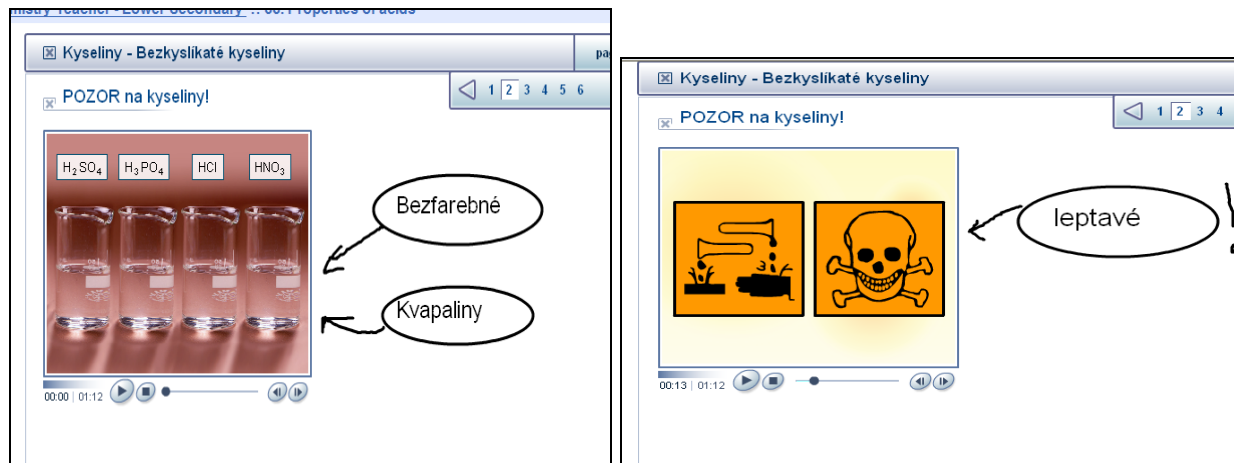

- Najprv ukážeme využitím IKT, že existuje v prírode súbor látok, ktoré majú podobné chemické vlastnosti a nazývame ich KYSELINY.
  - Popri animácii ukážeme aj kyseliny ako chemikálie vo fľašiach (HCl, H₂SO₄, HNO₃)
- Kontrolné otázky pracovného listu a vyplnenie chýbajúcich položiek tabuľky.

3. Nové učivo:

- ❖ Pomocou IKT poukážeme na spoločné vlastnosti

kyselín vo fľašiach (bezfarebné kvapaliny, leptavosť, práca s kyselinami, zriedenie kyselín)

Pokus: Zriedenie kyseliny chlorovodíkovej – vývoj tepla pri zriedení

Vyplnenie chýbajúcich položiek tabuľky pracovného listu.

- ❖ Rozdelenie kyselín – povieme si, že kyseliny rozdeľujeme na bezkyslíkaté a kyslíkaté kyseliny.

Otázka: Čo myslíte, prečo ich tak nazývame?

(Bezkyšlíkaté kyseliny neobsahujú vo svojej molekule kyslík, kým kyslíkaté kyseliny obsahujú vo svojej molekule kyslík.)

Definujeme:

Medzi bezkyslíkaté kyseliny patria dvojprvkové zlúčeniny vodíka s halogénmi.

HF – kyselina fluorovodíková

HCl - kyselina chlorovodíková

HBr - kyselina bromovodíková

HI - kyselina jodovodíková

Definujeme: názvoslovie bezkyslíkatých kyselín

Povieme: okrem halogenovodíkových kyselín do skupiny bezkyslíkatých kyselín patrí aj kyselina sulfánová

Počas výkladu žiaci dopĺňujú tabuľku novými informáciami

- ❖ Kyselina chlorovodíková – pomocou IKT ukážeme fyzikálne a chemické vlastnosti, výskyt a využitie

Počas výkladu žiaci dopĺňujú tabuľku novými informáciami

Kyselina chlorovodíková HCl	Fyzikálne vlastnosti	Chemické vlastnosti
	bezfarebná - čistá žltá - znečistená od chloridu železitého kvapalina prchavá	Dráždi dýchacie cesty Pôsobí leptavo Predáva sa ako 37% roztok - koncentrovaná kyselina chlorovodíková ($w=0,37$)

?

Otázka: Čo znamená, ak hovoríme o zložení roztoku 37%, alebo, že hmotnostný zlomok roztoku je $w=0,37$?

- ❖ Štiepenie molekúl kyselín vo vodnom roztoku – prostredníctvom IKT premietneme štiepenie molekúl kyseliny chlorovodíkovej vo vodnom roztoku. Zápisom

$\text{HCl} \rightarrow \text{H}^+ + \text{Cl}^-$ zdôrazňujeme štiepenie molekuly HCl vo vodnom roztoku.

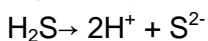
Kyseliny - Bezokyslíkaté kyseliny

Štiepenie molekúl kyseliny chlorovodíkovej vo vodnom roztoku

00:23 | 00:29

Otázka: Ako sa štiepi molekula kyseliny sulfánovej vo vodnom roztoku? (čakáme žiacke odpovede)

4. Frontálne opakovanie – otázky
5. Zadanie domácej úlohy

Didaktické ciele: rozvíjanie komunikatívnosti, samostatnosti, samostatného riešenia úloh, logického myslenia, schopnosti zovšeobecnenia, schopnosti vyvodenia záveru, používanie analógií, upevňovania nových poznatkov.